

ВАРВАРИЗМИ В МОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕРІОДИКИ

Марина Навальна
(Переяслав-Хмельницький, Україна)

У статті проаналізовано слова та словосполучення, запозичені з інших мов, що активно вживаються в мові сучасної української періодики в різному написанні – латиницею та кирилицею; згруповано їх за способами написання, проаналізовано тематичну спрямованість запозичень у газетному мовленні, визначено їхню стилістичну роль.

Ключові слова: *лексика, запозичені слова, іношомовні лексеми, словосполучення.*

В статье проанализированы слова и словосочетания, заимствованные из других языков, которые активно употребляются в языке современной украинской периодики в различном написании – латиницей и кириллицей; данные единицы сгруппированы по способам написания, а также проанализирована тематическая направленность заимствований в газетном вещании, определена их стилистическая роль.

Ключевые слова: *лексика, заимствованные слова, иноязычные лексемы, словосочетания*

In the article the words and phrases borrowed from other languages, are actively used in the modern Ukrainian language periodicals in a different spelling - Latin and Cyrillic letters, grouped them on how to write, analyze the thematic unity of borrowing in the news broadcast, they determined the stylistic role.

Key words: *vocabulary, loan words, foreign-language tokens, phrases*

Постановка проблеми. Активні соціально-економічні процеси, що відбуваються на початку ХХІ ст. в українському суспільстві, призвели до змін не тільки в економічній, політичній, соціальній сферах, але й у сферах спілкування, що, безумовно, позначилося на функціонуванні та подальшому розвитку мови. „Сучасна українська мовна практика подає широкий спектр нових номінацій, ще не засвідчених словниками, але активно вживаних у різних сферах комунікації. З огляду на це особливої ваги, а навіть гостроти, набуває визначення перспектив усунування таких інновацій в системі мови та доцільності їхньої фіксації в нормативних загальномовних словниках” [5, с.3].

Актуальність дослідження. Процес входження нових номінацій перш за все знаходить своє втілення в публіцистичному стилі якнайбільш проникному й відкритому для всіх утворень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здебільшого до вжитку носіїв мови входять запозичення, що засвідчує низка новітніх досліджень з іношомовної лексики [1; 2; 3; 4; 7; 8; 11]. Мовознавці простежують етапи та ступені адаптації, визначають тенденції засвоєння, класифікують іношомовні лексеми тощо. „Запозичене слово в публіцистиці, у різних видах і жанрах виявляється засобом інформування й інструментом впливу. Завдяки запозиченням реальність може

одержати особливий шифр (код), ціннісну і соціальну орієнтованість, особливу оцінку” [4, с. 7]. В останнє десятиріччя мовознавці відзначають навіть „ейфорійний” період функціонування запозичень, тобто надмірне захоплення іншомовними словами [1, с. 117].

Є.А.Карпіловська виокремлює адаптовані та неадаптовані запозичення, так звані вкраплення, які вводять до складу лексики нові слова і форманти [5, с. 4]. Ми ж окремі запозичення, як нові, так і ті, що давно функціонують у мові, відносимо до варваризмів, які створені за іншомовним зразком, зберігають структурні ознаки чужих мов, по-різному пристосовуючись до фонетики, морфології української мови [9, с. 63].

Мета статті. У пропонованій статті виокремили ряд слів та словосполук, запозичених з інших мов, що активно вживаються в мові сучасної української періодики в різному написанні – латиницею та кирилицею. Ставимо за мету згрупувати їх за способами написання, проаналізувати тематичну спрямованість запозичень у газетному мовленні, визначити їхню стилістичну роль.

Виклад основного матеріалу. Іншомовні слова та словосполучення, уживані в латинському написанні, виділяємо як окрему групу. Більшість цих номінацій подається в словниках іншомовних слів в переліку „Іншомовні слова та вислови, уживані в латинському написанні” [14, с. 768 – 785]. Серед них: *terra incognita* – лат. невідома земля; невідома галузь [14, с. 785]; *happy end* – англ. щасливий кінець [14, с. 776]; *Finita La comedia!* – франц. настав кінець, крах [14, с. 776]; *tata mia* – італ. моя мама. Зазвичай ці звороти давно функціонують в українській мові. Напр.: „Проте наукова інформація переважно залишається *terra incognita* для суспільства...” (Дзеркало тижня”, 8.12.2007); „*Happy end* не американізує стрічку?” („Високий Замок”, 14.06.2007); „*Finita La* збори” (заг.) (Дзеркало тижня”, 17.06.2006); „Суддів Конституційного суду псує „квартирне питання”... „*Mama mia*” – заволали б на Заході” („Високий Замок”, 21.06.2007).

На початку ХХІ ст. цю групу поповнюють нові слова та словосполучення на зразок *look* – англ. мода, стиль, пор.: „Увага! Наймодніший пляжний *look літа!*” („Газета по-українськи”, 8.05.2009); *primaries* – англ. попередні вибори, пор.: „Президентська гонка набирає обертів. 5 лютого *primaries* відбулися у 24 штатах” („Україна молода”, 7.02.2008); *self made man* – англ. людина, яка сама себе зробила, пор.: „Багатьом литовським виборцям подобається Даля, що є класичним взірцем *self made man*” („Дзеркало тижня”, 23.05.2009); *pret-a-porter* – франц. готове плаття; „Осіннь стає для українських модників гарячою порою, тільки-но відійшли від тижня *npet-a-nopte* „Сезони моди”, як на порозі – „Фестиваль люди „Київський подіум”... („Україна молода”, 15.04.2006); „Попри фінансову скруту, в Нью-Йоркському тижні *npet-a-nopte* взяли участь 64 будинки моди” („Україна молода”, 19.02.2009).

Серед іншомовних слів та висловів у латинському написанні переважають латинізми та англіцизми, рідше вживають у мові мас-медіа слова та звороти французького та італійського походження. Дослідники активно входження англіцизмів в українську та інші слов'янські мови називають процесом „англійського голосу”, який є очевидним і має зростаючий вектор в інформаційно-комунікативному просторі України [4, с. 9-10].

Крім відомих зворотів, в українській періодики вживають нові одиниці. Здебільшого вони називають поняття та процеси сучасної моди та виборів різних рівнів. Це слова та словосполучення, якими послуговуються переважно

представники окремих галузей та видів діяльності, зокрема зі сфери модельного бізнесу, кіноіндустрії та виборчих кампаній. Хоч дослідники іншомовної записки, написані латиницею, не класифікують як варваризми, ми ж відносимо їх саме до цієї категорії лексики. Вони ускладнюють сприйняття текстового матеріалу, особливо чітко це простежується на прикладі нових номінацій. Зазвичай такі слова і словосполучення невідомі пересічному носієві мови, якщо в реченні немає додаткового пояснення. Вхідження запозичень до газетного мовлення зумовлене низкою позамовних чинників: демократичними процесами в суспільстві, відсутністю цензурних перешкод, лібералізмом мовних норм у публіцистиці тощо. На початкових етапах освоєння запозичень у латинському написанні простежуємо конфлікт як тлумачень, так і написання. А перенасичення мови іншомовними запозиченнями неминуче призводить до пуристичних настроїв і в суспільстві, і в колі лінгвістів [1, с. 117].

Окрему групу відомих слів та словосполук становлять ті, що в мові української періодики вживають як в латинському написанні, так і кирилицею. До варваризмів відносимо слова та словосполучення, вжиті як мовою оригіналу, так і в кириличній транскрипції [13, с.132]. Напр.: *know-how* – англ. „знаю як”, пор.: „Доцент продемонстрував *know-how* в дії” („Хрещатик”, 17.11.2005); „Коли вчиися в інституті, тебе весь час налаштовують на *ноу-хау*, на цікаві експериментальні ходи” („Україна молода”, 5.06.2009); *dija vu* – франц. все було, прожите, пор.: „Шуфрич вже передбачив Тимошенко „*dija vu*” („Україна молода”, 19.12.2007); „А *дежа вю* – воно ще й тому, що опоненти „помаранчевих” вміло використовують їхні ганджі” („Україна молода”, 14.12.2007); *vis-a-vis* – франц. віч-на-віч, пор.: „Підсумком зустрічі стало прохання *vis-a-vis* до Михайла Дорошенка представити матеріали, які лягли в основу резонансної публікації” („Україна молода”, 6.06.2006); „Іноді здається, що мій *візаві* живе у двох вимірах: у сьогоднішньому... і одночас у майбутньому, років на десять обігнавши час” („Дзеркало тижня”, 8.12.2007); *no comments* – англ. без коментарів, пор.: „Водій каже: „Так там же, за поворотом, люди стоять і будуть сідати”. *No comments...*” („Народна”, 3.11.2007); „Журналісти... наїтовхуються на залізне „*ноу коментс*” з боку прокуратури” („Україна молода”, 26.05.2009); *second hand* – англ. другі руки, пор.: „Гаррі Поттер із *second hand* (заг.). Кореспондент „Вістей” із дитиною побувала на лазерному шоу з передвиборним піаром” („Вісті”, 10.03.2006); „На ринках України *секонд хенду* більше, ніж нового товару” („Газета по-українськи”, 24.20.2008); *status quo* – лат. status quo ante bellum – становище, що існує в який в якийсь певний момент, пор.: „*Status quo* – звичний стан для України протягом останніх років” („Газета по-українськи”, 23.04.2008); „...щоб зберегти власний *статус-кво*, Росії необхідно залишитися найпотужнішим і найвпливовішим гравцем на всьому пострадянському просторі” („Україна молода”, 6.06.2006); *reception* – англ. реєстратура, пор.: „Повідомлення для журналіста залишили на *reception*” („Газета по-українськи”, 10.08.2008); „На „*ресепшені*” журналістам підтверджують пан Самсоненко з дружиною справді зупинилися в готелі” („Україна молода”, 10.06.2008); *persona non grata* – лат. небажана особа, пор.: „Учора із Сімферополя відправили *persona non grata* – російського депутата Костянтина Затуліна” („Україна молода”, 10.06.2009); „Парад „небажаних” – Сергій Євтушенко фактично став *персоною non grata* в Москві” („Україна молода”, 6.06.2006).

Іншомовні слова, які подають кирилицею, навіть ті, що порівняно давно функціонують в українській мові, до цих пір на шпальтах періодичних видань ризняться написанням. Такі відомі слова як *дежа в'ю*, *статус-кво*, *секонд хенд* та ін. журналісти подають у кількох варіантах. Пор.: „Футбольне *дежа-в'ю* (заг.). Центральним матчем 22-го туру Чемпіонату України з футболу став матч у Донецьку, в якому кийвське „Динамо” без особливих проблем розгромило місцевий „Металурґ” („Народне слово”, 12.03.2006); „Думаю, незабаром країна буде переживати *дежавю*: прем'єр-міністром стане Юлія Тимошенко, а в крісло секретаря РНБО повернется Петро Порошенко” („Газета по-українськи”, 16.05.2006); „Голландське *дежа в'ю* України – наша молодіжна збірна обмежилася срібними медалями чемпіонату Європи” („Україна молода”, 6.06.2006); „*Дежа в'ю* по-ірпінськи” (заг.) („Україна молода”, 12.12.2007); „*Киргизьке дежа в'ю*” (заг.) („Газета по-українськи”, 10.11.2008); „Чи буде в новій владі сил та впливу, щоб зберегти *статус-кво*?” („День”); „*Валютний статус кво*” („Газета по-українськи”, 12.11.2008); „Директорка розповіла про магазини *секонд хенд*” („Газета по-українськи”, 10.08.2008); „У Москві відкрили „елітний” *секонд хенд*” („Газета по-українськи”, 20.04.2008).

До групи відомих запозичень, що передаються різними способами в написанні, постійно додаються нові одиниці на зразок англійського *on-line* (буквально – на лінії, в інтерактивному режимі). „Афікс *лайн*, який ще не має фіксованого написання, сприяє передаванню безперервності процесу виробництва та споживання деяких груп товарів” [4, с. 10]. Є.А. Карпіловська серед трьох варіантів *он лайн*, *он-лайн* і *онлайн* надає перевагу останньому, хоч „Сучасний словник іншомовних слів” подає *он-лайн* [14, с. 498]. Приклади з мови української періодики засвідчують „наявність функціонально-стильового розшарування українських відповідників – графічних варіантів цієї англійської словосполуки” [5, с. 14]. Напр.: „Під колективним листом до Президента... стоять підписи багатьох колеґ, які обстоювали вільне слово не хвилинами, не за графіком політичної кон'юнктури, а в режимі *он-лайн*, як кажуть комп'ютерники” („Голос України”, 28.07.2005); „Дивитися фільм *онлайн*” („Газета по-українськи”, 23.04.2009); „Важко стареньким зрозуміти те *онлайн!*” („Сільські вісті”, 23.12.2008); „Всі „контактні” сайти працюють в режимі *он лайн*” („День”, 12.09.2008).

Такі ж не визначені норми у написанні англійського *play off* (буквально грайте). Напр.: „Позавчора ввечері завершилася групова стадія Ліґи чемпіонів. Власне, на кону стояли лише дві путівки до „*play off*”, які розіграли в квартетах...” („Україна молода”, 14.12.2007); „У 1997 році у *плей-оф* поступилися хорватам” („Газета по-українськи”, 26.06.2006); „...обидва українські клуби пробилися до „*плей-оф*”, а в Євро кубку ФІБА шанси на це має лиш один” („Україна молода”, 24.01.2008); „Шанси на вихід до *плев-офф* поляки мають кращі, ніж збірні Еквадору та Коста-Рики” („Газета по-українськи”, 23.05.2006).

У мові сучасних мас-медіа натрапляємо на низку запозичень-слів, які не викликають особливих дискусій щодо правил оформлення. Такі англіцизми передані в українській мові за правилами транскрипції. Напр.: *promotion* (англ. просування по службі) – *промоушен*; *performance* (англ. виконання, театралізована вистава) – *перформенс*; *portfolio* (англ. портфель) – *портфоліо*, пор.: „...вона [Наталя] займається моїм *promotion*, але жодних особистих

стосунків між нами немає...” („Високий Замок”, 4.06.2005); „*Тепер модним стало робити комусь промоушен за гроші*” („Газета по-українськи”, 14.07.2008); „У переважній більшості *промоушен* є найефективнішим та найнеобхіднішим видом реклами” („День”, 12.08.2008); „Недаром один з учасників біснале зробив... *performance* – розвісив поперек вулиці „виграні” футболки з написом „Я не буду змінювати світ” („Високий Замок”, 14.06.2007); „Приготувати музичний *перформенс* до презентації книжки – справа не з легких” („Україна молода”, 4.04.2008); „...багато часу витрачено для збирання *portfolio* для роботи майстра-лялькаря” („Високий Замок”, 14.06.2007); „*Портфоліо* – це лише чотири фото, а мене знають тисячі туристів” („Газета по-українськи”, 12.09.2008).

Лексеми, які входять до активно вжитку носіїв мови, поступово „втрачають” в українській мові варіанти англійського написання і відтворюються кирилицею. Напр.: *валд кард* (*world card* – міжнародна картка), *фронтмен* (*frontman* – лідер групи музикантів), *оупен* (*open* – відкритий), *ріал лайф* (*real life* – справжнє життя), *сітілайт* (*city lights* – міська інформація), *флешмоб* (*fleshmob* – велика група людей, яка влаштовує збирання в закладі в точно зазначений час по мобільному телефону), *продаши* (*production* – виробництво), *фаст-фуд* (*fast food* – швидка їжа), *фастфудний*, *чайлдфрі* (*childfree* – вільні від дітей) та ін. Напр.: „Переможець турніру, крім призових грошей, отримає „*валд кард*” на вступ у кваліфікації традиційного міжнародного професійного турніру „*Київ оупен*” („Народна армія”, 19.08.2005); „УМ” поцікавилася у *фронтмена* гурту Вадима Красноокого, чи закупив він крем від засмаги для гастролей під кримським сонцем” („Україна молода”, 19.07.2008); „...якщо „Інтер” хоче тримати Савіка Шустера, то може отримати його як продукт його власного *продакшну*” („Львівська газета”, 5–6.08.2008); „Наступного тижня у Львові встановлять рекламних щитів та десять *сітілайтів*, які популяризуватимуть Євросоюз” („Україна молода”, 17.05.2008); „Львівські студенти влаштували *флеш-моб* проти хабарництва” („Україна молода”, 24.01.2008); „А травневий „*флеш-моб*” укотре нагадав про неперевершені мистецько-соціальні властивості вишиванок...” („Україна молода”, 24.04.2008); „Боротьба комуністичних і монархістських „*флешмобів*” триває на тлі помпезного відзначення 90-річчя розстрілу Миколи ІІ та його сім'я” („Україна молода”, 19.07.2008); „На відміну від перевертачів пінґвінів покрівельники – це цілком „*ріал лайф*” („Україна молода”, 22.01.2009); „Нині, коли ми вступили в епоху мікрохвильовок і різноманітних напівфабрикатів; концентрованих супчиків... і всілякої іншої „*фастфудної*” та „вуличної” їжі, ... не надто розмірковують про їжу домашнього приготування” („Дзеркало тижня”, 7.03.2009); „Анатолій Божков: „Для молодого організму *фаст-фуд* – найбільш невдалий варіант харчування” („Україна молода”, 21.02.2009); „*Чайлдфрі* – „вільні від дітей”, або „добровільно бездітні”. Представники традиційних суспільних інституцій кажуть, що світогляд *чайлдфрі* є одним із елементів культури смерті” („Народна”, 24.11.2007).

Англіцизми в українській мові вживаються не тільки з метою називання чогось чи передавання якоїсь ознаки чи дії, але з настановою на іронію чи навіть сарказм. Так, прикметник *лайт* (*light* – легкий) послаблює риси, ознаки, властивості предмета чи особи названої опорним іменником [3, с. 16], у поєднанні з префіксом іншомовного походження *супер-* передає значення

найвищої якості чи посилення дії. Здебільшого прикметники *лайт* та *суперлайт* вживали щодо властивостей і якості імпортованих сигарок та інших товарів. Нині ці лексеми виражають іронічне ставлення авторів публікацій до відомих політичних діячів, пор.: „Є такий жарт: Ющенко – це „Кравчук *лайт*”. Тобто легкий як у цигарках... Потім будуть „Кравчук *суперлайт*”, „Кучма-*суперлайт*” („Газета по-київськи”, 23.06.2006).

Дослідники іншомовної лексики наголошують на необдуманому використанні „англійських запозичень, що є ознакою певної мовної моди, у той час, як українська лексична система має у своєму арсеналі усталені питомі назви, які є рівнозначні запозиченим неологізмам і здатні передати весь необхідний зміст” [3, с. 6]. Наприклад, запозиченню *фронтмен* є відповідник *лідер*, *продакшн* – *виробництво*, *валд кард* – *міжнародна картка* та ін. У вживанні запозичень, зокрема англіцизмів „поза професійною сферою або сферою побутування такого різновиду мовлення, – вважає Є.А. Карпіловська, – можна вбачати певну мовну моду нашої доби” [5, с. 3]. Ми ж спостерігаємо „активну моду” на ці слова в мові публіцистики, що призводить до „орозмовлення” газетного мовлення та до лібералізації лексичних та стилістичних норм.

Велику групу слів становлять транскриповані мовні одиниці, тобто коли звуковий склад іншомовних слів точно відтворений українськими літерами [10, с. 716–717]. Здебільшого вони позначають відомі слова з інших мов: звертання (*сер*), вітання (*селям*), крилаті вислови (*лямур*, *тужур*, *шершеляфам*) та інші (*велкам*, *гоу хоум*, *спікай*, *шпрехай*, *гут*, *сінема*, *фейс*). Напр.: „Франція – країна *лямюра*, *тужура* і *шершеляфама*! Тут найкоротше у світі освідчення в коханні” („Народна армія”, 19.07.2005); „У Бердянську стріляють у портрети Президента, Прем’єра... палять і по „помаранчевих” лідерах, і по Януковичу. Ось тільки мішені з його „фейсом” не завжди вчасно відвозять” („Високий Замок”, 5.08.2008); „*Велкам*” чи „*гоу хоум*”? (заг.). Що насправді думає Тимошенко про можливість блокування з „Регіонами” („Україна молода”, 1.02.2008); „*Шерше ля Вікторія*” (заг.). *Жереб Кубка УЄФА подарував „Динамо” й „Шахтарю” візит до Франції*” („Україна молода”, 21.03.2009); „*І спікай* чи *шпрехай* скільки хочеш (заг.). В ЄС значно знижуються ціни на роумінг” („Україна молода”, 24.04.2009).

Такі слова та вислови журналісти часто подають у заголовках публікацій, що привертає увагу читачів. Автори таким чином дають свою оцінку події чи особі, нерідко іронічну. Пор.: „Щоб у вашій науці все було „*гут*” (заг.). Німеччина запропонувала українським ученим чергові гранти та нові спільні наукові проекти” („Україна молода”, 16.05.2009); „*Селям*, бояри!” (заг.). Цими днями в Криму відбувається подія, наслідки якої можуть відчутно вплинути на розвиток ситуації на півострові...” („Дзеркало тижня”, 8.12.2007); „У „*сінема*” вже сил нема (заг.) Чи додасть світла великому кіноекрану міська влада?” („Україна молода”, 6.06.2009); „*Сідайте вже, сер!* (заг.) У підпільному цеху „*крутили*” майже англійські сигарети” („Україна молода”, 6.06.2009).

Навіть серед відомих сполук, написання яких зафіксоване словниками, натрапляємо у газетних матеріалах на розбіжності в написанні. Хоч мовознавці вважають, що запозичення типу *уїк-енд*, *тінейджер*, *бізнес* та ін. є найбільш освоенними в українській мові [2, с. 14], англійське *week-end* передають не тільки правильно *уїк-енд*, але й з помилками, пор.: „...інцидент став топ-новиною й

залишався головним інформприводом протягом усього *уїк-енду* та понеділка” („Україна молода”, 22.01.2008); „*Двоє щасливців, які куплять коробку цукерок із виграшним квитком, проведуть романтичний вікенд в екзотичній країні*” („Газета по-українськи”, 1.02.2008). Такі слова здебільшого виконують аксіологічну функцію [11, с.9], що збагачує мову оцінними й експресивними засобами. Надають публіцистичним текстам розмовності. Дослідники простежують тенденції до утворення нових дієслів від слів іншомовного походження, які формують навіть метафоричні значення (*відфейсувати*) [3, с. 15]. Від лексеми *уїк-енд* також творять дієслова, які носять розмовний характер і мають ядерну сему „відпочити”, напр.: *відуїк-ендувати*, *відуїкендувати*, пор.: „*Травневі свята відуїк ендували в Туреччині*” („Газета по-українськи”, 14.05.2009); „*Відуїкендувати не вдалося, зіпсувалася погода*” („День”, 23.08.2008).

Є.А. Карпіловська запозичення типу *месидж*, *SMS* та похідні від них називає вкрапленнями [5, с. 4; 6, с. 24]. Напр.: „*Їхні „месиджі” важко звести до якогось спільного знаменника, вони дуже суперечливі й багатозначні*” („Україна молода”, 19.04.2006); „*Молодь сьогодні часто користується SMS-ками*” („День”, 15.06.2008). На основі слів-вкраплень утворюються і нові номінації та okazіоналізми. Так, аббревіатуру *SOS* (радіосигнал лиха) обіграють у заголовку щодо порівнянь із небезпекою Світової Організації Торгівлі та в складі власної назви, а *SPA* (місце відпочинку з мінеральною водою) у складі okazіональних лексеми, напр.: „*SOS? Hi – COT!*” (заг.) („Новий кур’єр”, червень, 2007); „*У Харківському художньому музеї Микола Рідний із групою „SOSka” збирається за допомогою перформансів переосмислити традиційні форми музейної експозиції*” („Україна молода”, 16.05.2009); „*SPA? SPA... SPAсибі!*” (заг.) („Дзеркало тижня”, 12.01.2008).

Нерідко потрапляють у мову преси розмовні слова-русизми. Не нормативність цих слів автори україномовних видань „приховують” за лапками, зазвичай у газетах ці одиниці вживають у прямій мові. Так фільм жаків називають російським відповідником „*ужастик*” (українською – *жахи*), а непотрібні речі – „*хламом*” (українською *лахміття*, *непотріб*, *хламіття*). Напр.: „*Мені „ужастики” подобаються – адреналін!...*” („Високий замок”, 10.06.2006 р.); „...у моїй сумочці під вечір завжди назбирається чимало усілякого „*хламу*” – *трамвайних талончиків, папірців, обгортки від цукерок і жуїток*” („Високий замок”, 4.06.2005 р.). Аналізовані лексеми не подають українські словники, тільки „Український жаргон” фіксує слово *хлам*, але в значенні „про стан сильного алкогольного сп’яніння” [12, с. 355]. Упорядник словника „щодо лексикографічної репрезентації російської мовної стихії в українському жаргонному вокабулярі” та щодо слів-кальок стверджує, що „для жаргонної міжкультурної комунікації” це нормальне явище” [12, с. 15]. Ми ж вважаємо, що ці лексеми хоч і активно вживаються носіями мови, є варваризмами. Як і деякі російські поняття, що називають розмовними відповідниками кальками. Членів партії „Єдина Россия” називають „*єдиноросами*”, на зразок українських моделей: *нашоукраїнці*, *бютівці* та ін. Пор.: „...переважна більшість дозволить фракції „*єдиноросів*” ухвалювати в односторонньому порядку не тільки звичайні, але й конституційні закони...” (“Дзеркало тижня”, 8-14.12.2007 р.); „Система „*Рада*” не зарахувала голоси *бютівців* Деньковича й Федорчука...” (“Україна молода”, 14.12.2007 р.).

Висновки. Сучасне українське газетне мовлення активно послуговується запозиченнями, переважно англо-американського походження, що зумовлене позамовними чинниками: демократичними процесами в суспільстві, співпрацею з іноземними державами, відсутністю цензури тощо. Виділяємо кілька груп іноземних слів та словосполучень: 1) ті, що відтворюються латиницею; 2) ті, що пишуться і латиницею, і кирилицею; 3) транскриповані одиниці. Простежуємо тенденцію до подальшого використання в мові періодики слів-вкраплень, зокрема у складі власних назв та оказіоналізмів.

Запозичення найчастіше передають поняття, ознаки та процеси моди, кіноіндустрії, виборчих на новітніх технологій. У заголовкових комплексах газет іноземні слова слугують іронічним прийомом, а також збагачують мову оцінно-експресивними засобами.

Перспективи подальших розвідок. Слова та вислови, вжиті в латинському написанні та транскриповані одиниці, розглядаємо як варваризми. Частина з них, зокрема ті, що подаються кирилицею, надають публіцистичному стилю розмовності, зазвичай вони не мають усталених норм у написанні. Запозичення, вжиті мовою оригіналу, нерідко ускладнюють сприйняття інформації носіями мови, що потребує подальшого вивчення та уніфікування.

ЛІТЕРАТУРА

- Архипенко Л.М. Етапи і ступені адаптації іноземних лексичних запозичень в українській мові (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) : [монографія]. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 168 с.
- Архипенко Л.М. Іноземні лексичні запозичення в українській мові : етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / Л.М. Архипенко. – Харків, 2005. – 20 с.
- Битківська Я.В. Тенденції засвоєння і розвитку семантики англіцизмів у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / Я.В. Битківська. – Івано-Франківськ, 2008. – 20 с.
- Дружин Г.В. Сучасні лексичні запозичення: прагматика, семантика, соціолінгвістика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 „Російська мова” / Г.В. Дружин. – Дніпропетровськ, 2006. – 19 с.
- Карпіловська Є. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону : чинники стабілізації інновацій / Євгенія Карпіловська // Українська мова. – 2007. – №4. – С. 3 – 15.
- Карпіловська Є. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону : чинники стабілізації інновацій / Євгенія Карпіловська // Українська мова. – 2008. – №1. – С. 24 – 35.
- Кислюк Л.П. Словотвірний потенціал запозичень у сучасній українській літературній мові (на матеріалі англійських та німецьких запозичень) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 / „Загальне мовознавство”. – Київ, 2000. – 17 с.
- Кочан І.М. Системність, динаміка, кодифікація слів з міжнародними кореневими компонентами в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.01 / „Українська мова”. – Київ, 2006. – 39 с.
- Ленець К.В. Варваризм // Українська мова : Енциклопедія / [редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), Зяблюк М.П. та ін. – 3-ге вид., зі змін. і доп.]. – К. : Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М.П. Бажана, 2007. – С. 63.
- Прадід Ю.Ф. Транскрипція // Українська мова : Енциклопедія / [редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), Зяблюк М.П. та ін. – 3-ге вид., зі змін. і доп.]. – К. : Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М.П. Бажана, 2007. – С. 716–717.

- Сімонок В.П. Лексико-семантична рецепція іноземної лексики в українській мовній картині світу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.01 / „Українська мова”. – Харків, 2002. – 36 с.
- Ставицька Л. Український жаргон. Словник : Містить близько 4070 слів і понад 700 стійких словосполучень / Леся Ставицька. – К.: Критика, 2005. – 496 с.
- Сучасна українська мова : Довідник / Л.Ю. Шевченко, В.В. Різун, Ю.В. Лисенко ; [за ред. О.Д. Пономаріва]. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
- Сучасний словник іноземних слів : Близько 20 тис. слів і словосполучень / [укладач: О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк]. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.

УДК 81'23; 81'4

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ЮРИДИЧЕСКИХ СОБЫТИЙ И ФАКТОВ В ТЕКСТАХ РАЗНЫХ ЖАНРОВ

Ксения Нестеренко
(Харьков, Украина)

У статті проаналізовано окремі твори російської літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст., що належать різним жанрам, сюжет яких заснований на юридичних справах. Виявлено мотивацію створення цих творів, проаналізовано основні художні особливості й прийоми, що сприяють їх адекватній інтерпретації.

Ключові слова: юридичний факт, інтерпретація, жанр, художній прийом.

В статье анализируются отдельные произведения русской литературы конца ХІХ – начала ХХ веков разных жанров, сюжет которых основан на действительных юридических делах. Выявляется мотивация создания этих произведений, анализируются основные художественные приемы, способствующие их адекватной интерпретации.

Ключевые слова: юридический факт, интерпретация, жанр, художественный прием.

Some Russian Literature works of the end of the 19th – the beginning of the 20th centuries belonging to different genres and based on the established legal facts are analyzed in the article. The motivation of creation of these texts is exposed, the main artistic devices forming and facilitating their adequate interpretation is analyzed.

Key words: legal fact, interpretation, genre, artistic device.

Постановка проблеми. Развитие коммуникативного и антропоцентрического подходов к изучению текста обусловили интерес к психологическим методам его анализа, способствующих, в том числе, и выявлению факторов, влияющих на интерпретацию текста. С точки зрения психолінгвістики, направления, активно развивающегося за последние годы и представленного работами таких ученых как А.А.Леонтьев, И.А.Зимняя, А.А.Брудный, Р.М. Фрумкина и др. в процессе чтения и понимания текстов в